Itinerari botànic

PARC DE CAN SOLEI I DE CA L'ARNÚS

Crèdits

© Àrea Metropolitana de Barcelona

Edició i coordinació
Àrea Metropolitana de Barcelona

Amb la col·laboració de
Ajuntament de Badalona

Coordinació editorial
Aida Girona
Núria Machuca

Continguts
Centre Mediambiental l'Arrel

Disseny gràfic i compaginació
Trimatge

Infografia
Trimatge

Fotografia de la coberta
Mª José Reyes

Col·laboradors
Dina Alsawi
Jaume Fornés
Jonatan Garcia
Àrea Metropolitana de Barcelona

Revisió de textos
Sira Ponsa Cervera

Impressió
Vanguard Gràfic, SA

Dipòsit legal: B. 2487-2014

El parc de Can Solei i de Ca l'Arnús és un indret únic a la ciutat de Badalona i una de les joies de la Xarxa de Parcs Metropolitans gestionada per l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Aquest parc històric destaca per les seves edificacions singulars, pel manteniment de l'estructura agrícola anterior, per la bellesa dels seus jardins romàntics i per l'esclat de riquesa vegetal i faunística que hi fa vida. L'itinerari botànic que teniu a les mans, elaborat per l'Àrea Metropolitana de Barcelona en col·laboració amb l'Ajuntament de Badalona, és una eina que us ajudarà a la descoberta del parc i a conèixer i entendre la diversitat d'espècies vegetals de gran valor botànic i patrimonial que habiten el parc, algunes de les quals són úniques a tota la Xarxa de Parcs Metropolitans i que han estat catalogades per l'Ajuntament de Badalona com a arbres d'interès local. L'itinerari conté 25 fitxes explicatives de les espècies més destacades del parc, on s'hi pot trobar la descripció, l'origen, l'ús i la singularitat.

A partir d'aquest itinerari botànic també us convidem a descobrir l'entorn metropolità, que conforma un espai ric, complex i dinàmic que ofereix una gran quantitat d'activitats d'aprenentatge i lleure en una varietat de paisatges i ecosistemes naturals: dels rius Besòs i Llobregat a les serres de Marina, Collserola i Garraf, passant pels parcs urbans i les platges. Tot un món per descobrir.

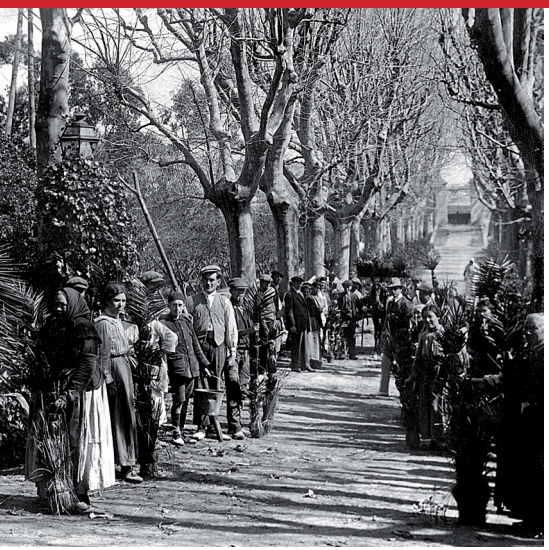

El parc de Can Solei i de Ca l'Arnús

El parc de Can Solei i de Ca l'Arnús es troba situat a l'est de la ciutat de Badalona i és un important pulmó verd, molt proper al centre històric de la ciutat.

L'origen de Can Solei es remunta a una antiga finca agrícola ja documentada en una escriptura de l'any 1565.

Fins al final del segle XVIII, la documentació és molt escassa i no és fins a la darrera dècada d'aquest segle que la finca, la casa i els jardins romàntics comencen a aparèixer en diversos documents escrits.

L'any 1859 la finca es divideix per la venda d'una part a Evarist Arnús. Des d'aleshores la propietat es va convertir en Can Solei de Baix i Can Solei de Dalt o Ca l'Arnús. Amb aquesta compra, Evarist Arnús pretén fer-ne el seu paradís particular on passar els dies de lleure familiar.

Els Arnús tenien una vida social molt intensa i són moltes les personalitats que van acollir a casa seva, entre elles la reina regent Maria Cristina i el seu fill, el rei Alfons XIII (aleshores un infant de dos anys) o mossèn Cinto Verdaguer, el qual visitava Ca l'Arnús de tant en tant i deia missa a la capella de la casa.

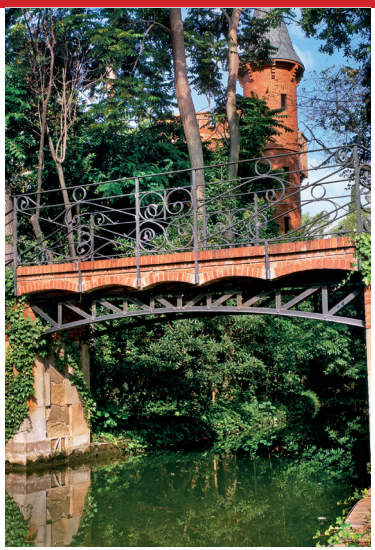

Els badalonins també eren convidats a entrar als jardins per participar en festes populars, concerts o representacions teatrals.

Durant la Guerra Civil (1936-1939) Can Solei i Ca l'Arnús van ser confiscats i oberts als badalonins com a parcs públics i s'hi van celebrar actes diversos per recaptar diners per als soldats que marxaven al front a lluitar per la República. Un cop acabada la guerra, van tornar als antics propietaris.

L'any 1977 Can Solei va obrir de nou les portes, ja definitivament, com a parc municipal. Posteriorment, l'Ajuntament de Badalona i la Corporació Metropolitana (predecessora de l'Àrea Metropolitana de Barcelona) van iniciar les obres de remodelació, que van quedar enllestides el 1984.

Però no va ser fins l'any 2008 que les dues finques van ser unides en un sol parc. Així, el conjunt de Can Solei i de Ca l'Arnús es va convertir en un indret únic. Tot plegat, un testimoni excepcional de com es desenvolupava la vida de les classes benestants catalanes a la segona meitat de segle XIX i principis del XX.

L'itinerari botànic

El parc de Can Solei i de Ca l'Arnús és un indret extraordinari per desenvolupar activitats com ara passejar, jugar, fer esport, gaudir de la natura, participar en activitats culturals... A més, disposa d'un important patrimoni cultural i arquitectònic, del qual en destaca la **Torre del Rellotge** (1883), que va fer construir originàriament Evarist Arnús als jardins del Teatre Líric de l'actual Eixample de Barcelona i que posteriorment a l'enderroc del teatre (1901) va fer traslladar peça a peça als jardins de casa seva. La Torre conté l'estació meteorològica original de registre continu, única a Catalunya.

Per tal de descobrir el parc d'una manera diferent, hem elaborat aquest itinerari botànic que permet conèixer una part de la gran diversitat botànica que acull el parc, un patrimoni de gran valor i de vegades desconegut.

L'itinerari és circular i recorre la major part del parc, tant la zona de Can Solei com la de Ca l'Arnús. Al llarg del recorregut d'1,5 km (1,7 km si feu servir els trams alternatius per a persones amb mobilitat reduïda) coneixereu en detall 25 espècies vegetals, algunes de les quals estan protegides i catalogades com a arbres d'interès local. La durada mitjana de l'itinerari és d'uns 90 minuts aproximadament.

El recorregut és practicable i adreçat a tots els públics, tot i que no s'ajusta a tots els requeriments d'accessibilitat atesa l'estructura i relleu del mateix parc.

Aquest dossier de l'itinerari botànic conté 25 fitxes tècniques de les espècies seleccionades amb la informació botànica, origen, hàbitat, usos i singularitat. També hi ha un plànol del parc amb la situació dels exemplars, les coordenades GPS per poder-los localitzar i un glossari de termes botànics relacionats.

A més de l'itinerari botànic, Can Solei i Ca l'Arnús té altres materials divulgatius del parc com són la guia del parc i el dossier educatiu de la vegetació singular adreçat a les escoles, que també es poden descarregar als webs de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i de l'Ajuntament de Badalona.

Els 25 exemplars vegetals que formen part de l'itinerari botànic estan identificats mitjançant un cartell que proporciona informació concreta de cada espècie i del seu ordre dintre del recorregut amb una marca rodona de color verd numerada.

Informació pràctica per realitzar l'activitat

Els horaris d'obertura al públic del parc són:

· **De novembre a març:** de 7.45 a 19 hores
· **Abril i octubre:** de 7.45 a 20 hores
· **Maig, juny, agost i setembre:** de 7.45 a 21 hores
· **Juliol:** de 7.45 a 22 hores

Al parc hi trobareu tots els **equipaments necessaris** per gaudir d'una bona jornada: zona de jocs infantils i esportius, fonts d'aigua potable, taules, lavabos públics i servei de bar.

En l'actualitat hi ha diferents mitjans de transport per arribar fins al parc. Podeu trobar tota la informació al web de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (www.amb.cat/parcs).

Recordeu de cuidar el parc com si fos casa vostra.

Descripció de l'itinerari

L'itinerari botànic del parc de Can Solei i de Ca l'Arnús comença i acaba a l'entrada del jardí romàntic de Can Solei situada al carrer de la Seu d'Urgell.

Des d'aquesta entrada ens dirigim a la plaça de les palmeres on podem observar diferents espècies de palmes, entre les quals destaquem un exemplar de **palmera de dàtils**. A la mateixa plaça trobem un exemplar de **tell argentat**, el qual resulta espectacular durant l'època de floració.

Ens endinsem al **jardí romàntic** de Can Solei i a la zona del petit brollador trobem un exemplar de **cedre del Líban** i un altre de **fotínia**. Avancem en direcció a la **zona de jocs infantils** resseguint el camí més proper al mur inferior que limita el parc. De seguida apareix un exemplar extraordinari de **pi pinyer** i, uns quants metres més endavant, un **ginkgo**, un fòssil vivent provinent de la Xina.

Una vegada arribats a la **zona de jocs infantils**, trobem una **figuera** ajaguda que ens recorda el passat agrícola de la finca. Des d'aquest punt anem a buscar la **gruta de Ca l'Arnús**, on conflueixen dues alineacions de **plàtans** de port considerable.

Deixant la gruta a l'esquerra, agafem el camí que ens porta a la **Torre Arnús**. Al talús destaca una **bellaombra** amb una enorme soca, que sembla una roca de grans dimensions, una de les joies del parc, i a prop de l'entrada de la Torre una **latània** i un **llentiscle** de gran port.

Des de la **Torre Arnús** ens adrecem vers la propera **Torre del Rellotge**. Pel camí trobem alguns exemplars de **magnòlia** i un bosquet de **còculs**, entre els quals destaca l'exemplar situat davant de la Torre.

Passem a prop de la **glorieta** per acostar-nos al passeig dels **xiprers**. Allà, davant de la bassa i molt a prop de la **Torre de l'Aigua** observem aquesta alineació d'arbres que ens indiquen la direcció que hem de seguir per arribar a la **Font de Sant Antoni** i la zona del **llac romàntic**.

Aquest passeig és un camí central, que connecta les diferents peces que formen el conjunt de Ca l'Arnús: les cases, els jardins, la bassa, la **Torre de l'Aigua,** els horts i el **llac romàntic.**

Abans d'arribar al llac, a la nostra dreta podem veure l'edifici de l'**aula d'interpretació** del parc, el **jardí de les papallones** i l'**hotel d'insectes**, un espai dissenyat per tal què els insectes trobin les condicions adequades per viure i reproduir-se i, a més, que puguin ser observats de ben a prop.

Només arribar al **llac** ens donen la benvinguda un gran **eucaliptus** i un espectacular **pitòspor**. Aprofitem per visitar la **Font de Sant Antoni** i el **Castell del llac** i, tot seguit, desfarem el camí del **passeig dels xiprers** en direcció a la **glorieta**.

Una vegada situats en aquest espai, ens dirigim a la nostra dreta, a un prat contigu on hi ha dues escultures clàssiques: un **Hèrcules Farnese** i una **Venus púdica**. Darrere les escultures hi ha una parella de **casuarines** singulars i molt a prop un **lledoner** de gran port.

En aquest punt tornem a endinsar-nos a la zona de Can Solei, en concret a la gran esplanada de la pineda on trobem les instal·lacions de l'**escola Artur Martorell**. Ens dirigim a la nostra dreta, on envoltats de lledoners trobem diferents exemplars de **roure martinenc** i, al fons, sobre una petita terrassa, una gran **alzina**.

Si ens acostem a la pineda, destaca la presència d'un exemplar isolat que ens crida l'atenció pel seu aspecte. Es tracta d'una **nolina**, anomenada **el Canelobre** a causa de la forma que té, de més de cent anys, és una de les singularitats botàniques més notables de la Xarxa de Parcs Metropolitans.

Baixem per la rampa que ens porta a tocar de la pista poliesportiva i de les **Cases Bessones**. Davant de la primera de les cases, trobem una altra de les singularitats del parc: un majestuós **margalló** centenari de 13 peus anomenat **el Drac**.

L'itinerari ja s'acosta a la seva fi, però abans de finalitzar anem a l'espai situat entre les **Cases Bessones**. Allà trobem un exemplar de **palmera de Canàries** i una **bútia** que mereixen la nostra atenció.

Des d'aquest punt baixem vers el **jardí romàntic** de Can Solei, on davant de les escales podem contemplar un **teix**, l'última espècie que forma part d'aquest itinerari abans d'arribar al punt de sortida situat al carrer de la Seu d'Urgell.

Serveis del parc

- Lavabos
- Cafeteria
- Jocs infantils
- Taules
- Pàrquing bicicletes
- Mirador
- Escultures
- Gruta
- Zona esportiva
- Fonts

Tram alternatiu per a persones amb mobilitat reduïda

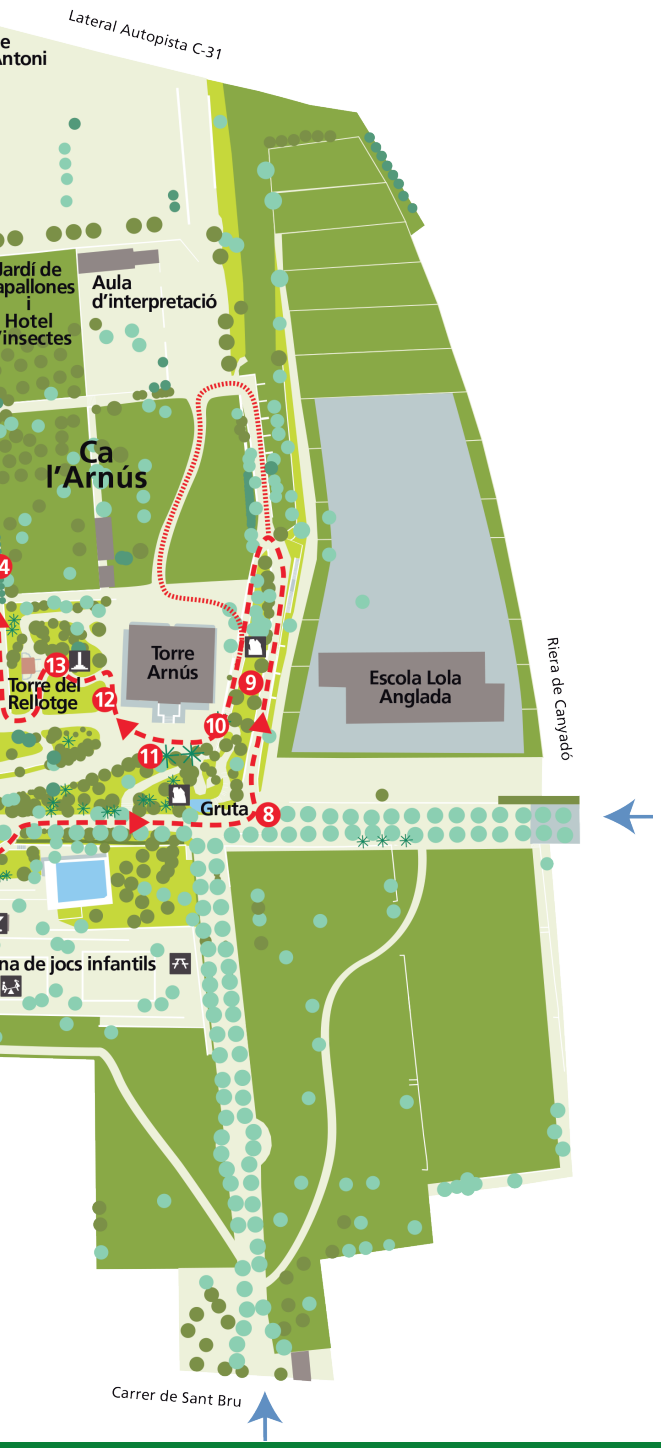

Relació d'espècies
de l'itinerari botànic

1. Palmera de dàtils
2. Tell argentat
3. Cedre del Líban
4. Fotínia
5. Pi pinyer
6. Ginkgo
7. Figuera
8. Plàtan
9. Bellaombra
10. Latània
11. Llentiscle
12. Magnòlia
13. Còcul
14. Xiprer
15. Eucaliptus
16. Pitòspor
17. Casuarina
18. Lledoner
19. Roure martinenc
20. Alzina
21. Nolina
22. Margalló
23. Palmera de Canàries
24. Bútia
25. Teix

Índex d'espècies

1 Palmera de dàtils pàg. 14

2 Tell argentat pàg. 15

3 Cedre del Líban pàg. 16

6 Ginkgo pàg. 19

7 Figuera pàg. 20

8 Plàtan pàg. 21

11 Llentiscle pàg. 24

12 Magnòlia pàg. 25

13 Còcul pàg. 26

16 Pitòspor pàg. 29

17 Casuarina pàg. 30

18 Lledoner pàg. 31

21 Nolina pàg. 34

22 Margalló pàg. 35

23 Palmera de Canàries pàg. 36

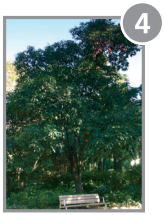

Fotínia
pàg. 17

Pi pinyer
pàg. 18

Bellaombra
pàg. 22

Latània
pàg. 23

Xiprer
pàg. 27

Eucaliptus
pàg. 28

Roure martinenc
pàg. 32

Alzina
pàg. 33

Bútia
pàg. 37

Teix
pàg. 38

Llegenda

Valor botànic

Arbre d'interès local

Durada de la fulla

Perenne

Caduca

Semiperenne

Forma de la fulla

Simple

Composta

Acicular

Cordada

Costapalmada

El·líptica

Espatulada

Esquamiforme

Flabel·lada

Lanceolada

Linear

Lobulada

Oblonga

Palmada

Palmatisecta

Pinnada

Oblongolanceolada

Tipus d'arbre

A Autòcton

E Exòtic

N Exòtic naturalitzat

1

Palmera de dàtils

Castellà: palmera datilera **Anglès: date palm**

Phoenix dactylifera
Família: arecàcies

Característiques

Localització al plànol

A la plaça de les palmeres.

Coordenades GPS

Latitud
41.454900 N

Longitud
02.251930 E

Descripció: pot mesurar fins a 30 m d´alçada, de tronc alt, prim, cobert amb les restes de les fulles velles. Més esvelta i menys frondosa que la palmera de Canàries. Cada palma és més estreta i d´un color verd més pàl·lid, grisós i amb una menor densitat de folíols. Els fruits són de tipus baia (dàtils) allargats, al principi de color groguenc ataronjat i després castany vermellós amb un sol pinyol, més gran que el de la palmera canària. Floreix entre abril i juny.

Origen i hàbitat: és originària del nord d'Àfrica i l'oest d'Àsia. Prefereix les zones costeres càlides, molt resistent a tot tipus de sòls.

Usos: molt preuada com a espècie ornamental. Els fruits són comestibles, amb polpa carnosa i dolça, i molt populars. Les fulles s'utilitzen per a la producció de palmes de Setmana Santa.

2

Tell argentat

Castellà: tilo plateado **Anglès: silver lime**

Descripció: arbre amb port piramidal i escorça llisa i blanquinosa que creix fins als 30 m. Creixement més ràpid que altres tipus de tell. Té les branques erectes i petites branques pubescents. Fulles caduques, arrodonides, poc acuminades i amb la base en forma de cor, de 5 a 12,5 cm de longitud i d'amplada. El marge amb freqüència té petits lòbuls a la vegada que dents dobles i afilades. Limbe verd fosc, lleugerament pubescent a l'anvers i tomentós-platejat al revers. Flors blanques, aromàtiques, en simes de 5-10 flors. Llargues bràctees florals pubescents per afavorir la dispersió de les llavors mitjançant el vent. Fruits ovoides i pubescents.

Origen i hàbitat: originari dels Balcans, d'Hongria i del sud-oest de Rússia i Anatòlia, viu en boscos mixtos de caducifolis i perennifolis

Usos: sovint plantat com un arbre ornamental, les seves propietats medicinals són molt conegudes, especialment la propietat sedant de la infusió de les flors i bràctees.

Tilia tomentosa

Família: malvàcies

Característiques

Localització al plànol

A la plaça de les palmeres.

Coordenades GPS

Latitud
41.454980 N

Longitud
02.251960 E

3

Cedre del Líban

Castellà: cedro del Líbano **Anglès: cedar of Lebanon**

Descripció: conífera de fulla persistent que creix fins als 40 m, amb tronc gruixut i escorça esquerdada d'un color bru grisós. La capçada és cònica en els arbres joves i, amb el temps, tabular amb branques estilitzades, no pèndules i amb forma una mica irregular. Fulles aciculars amb estomes a totes les bandes, de 30 a 35 mm de longitud i de color verd fosc. Les inflorescències masculines són erectes, de color bru groguenc i de fins a 5 cm. Les inflorescències femenines són diminutes i donen lloc a les pinyes, que apareixen cada dos anys i maduren en un any. Tenen forma arrodonida i fan uns 8-12 cm, amb el vèrtex aplanat, de color verd grisós el primer any i gris fosc en madurar.

Origen i hàbitat: originari del Líban, de Síria i de Turquia. Viu en boscos entre els 900 i 2100 m d'altitud. No suporta l'excés d'humitat en l'aire.

Usos: la seva fusta és una de les més denses, dures i aromàtiques del món. És el símbol del Líban. Els egipcis n'utilitzaven la fusta en la construcció de les piràmides i de la saba en fabricaven un oli per a la momificació.

Cedrus libani

Família: pinàcies

Característiques

Localització al plànol

Al jardí romàntic de Can Solei, a la zona del brollador.

Coordenades GPS

Latitud
41.455300 N

Longitud
02.252540 E

4

Fotínia

Castellà: fotinia, acerolo chino
Anglès: chinese photinia

Descripció: arbre de fulla perenne de 3 a 6 m d'alçada, a vegades arbustiu, amb la copa regular, verd fosc. Fulles entre oblongues i oblongoovades, de 10-15 cm de longitud, amb la punta aguda i el marge lleugerament serrat. L'anvers és de color verd fosc brillant i el revers, més pàl·lid. Té el pecíol llarg i fa flors de color blanc, petites, disposades en raïms terminals que fan una pudor una mica desagradable. Floreix a l'abril. Fruit en forma de globus, carnós, de color vermell i uns 6 mm de diàmetre.

Origen i hàbitat: té l'origen al Japó, a la Xina i a l'illa de Formosa, on era molt abundant en petites valls i com a arbre ornamental als jardins orientals. No és gaire exigent amb el sòl.

Usos: es fa servir com a arbre ornamental.

Photinia serrulata
Família: rosàcies

Característiques

Localització al plànol

Al jardí romàntic de Can Solei, a la zona del brollador.

Coordenades GPS

Latitud
41.455300 N

Longitud
02.252610 E

5

Pi pinyer

Castellà: pino piñonero **Anglès: stone pine**

Descripció: arbre robust, amb sistema radicular ben desenvolupat, pot arribar a 30 m d'alçada, amb capçada en forma de para-sol. Tronc dret, amb escorça gruixuda, de color bru grisenc, profundament esquerdada, que es desprèn en grans plaques. Fulles aciculars, de color verd clar, una mica rígides i punxants, de 10-20 cm, agrupades en parells. Pinyes de mida gran, ovals o globoses, de color bru vermellós amb grans pinyons. Floreix de març a maig.

Pinus pinea

Família: pinàcies

Característiques

Origen i hàbitat: és una espècie mediterrània, del sud d'Europa i de l'oest d'Àsia. S'ha plantat en zones sorrenques per fixar dunes litorals.

Usos: produeix pinyons comestibles, que en medicina popular s'han fet servir per les seves propietats balsàmiques. L'escorça és rica en tanins. Molt preuada com a espècie ornamental. La fusta és resinosa i difícil de treballar. Resisteix bé la humitat i s'utilitza en fusteria.

Localització al plànol

Al jardí romàntic de Can Solei.

Coordenades GPS

Latitud

41.455400 N

Longitud

02.252950 E

6

Ginkgo

Castellà: ginkgo Anglès: ginkgo

Descripció: arbre considerat un fòssil vivent. Dioic, caducifoli, amb el tronc erecte i ramificat de fins a 40 m d'alçada. Té l'escorça de color marró clar a fosc amb fissures reticulars i rugoses. El peu femení té un port més rabassut i atapeït que el masculí, amb un tronc central de forma piramidal, mentre que els masculins tenen una capçada més ampla. Les tiges creixen quasi en angles rectes i són relativament llises amb un color que pot anar del marró al gris. Les fulles, amb pecíol llarg, alternes i flabel·lades, ens recorden un ventall, amb nervadura dicotòmica, i són de color verd clar intens per les dues cares, que es torna groc a la tardor. Les inflorescències neixen damunt dels braquiblasts. Les masculines són grogues i pengen agrupades en aments. Les femenines tenen uns peduncles llargs i es troben en grups de dos o tres a les puntes de les tiges rectes. El fruit madur recorda una petita pruna de color groc i no apareix fins als 30 anys de vida de l'arbre.

Origen i hàbitat: originari de la Xina i del Japó, s'ha conservat fins als nostres dies gràcies als monestirs xinesos que el veneren com a arbre sagrat.

Usos: es fa servir com a arbre ornamental.

Ginkgo biloba

Família: ginkgoàcies

Característiques

Localització al plànol

Al jardí romàntic de Can Solei.

Coordenades GPS

Latitud

41.455580 N

Longitud

02.253240 E

7

Figuera

Castellà: higuera Anglès: common fig

Descripció: arbre dioic en les varietats conreades, de 5 a 10 m d'alçada, amb escorça llisa, grisenca i de capçada ampla. Té les fulles palmatipartides dividides en lòbuls (de 3 a 7) grans i de punta arrodonida, amb el pecíol llarg i gruixut. Els brots i les fulles contenen un làtex blanquinós que serveix per a la defensa contra microorganismes i herbívors. Floreix del febrer a l'abril amb flors unisexuals reunides en gran nombre dins un receptacle piriforme que donarà lloc a un fruit carnós (siconi) anomenat popularment *figa*, que madura durant els mesos d'agost, setembre i octubre. Alguns tipus de figueres, anomenades bíferes, fan també un fruit anomenat *figaflor* o *bacora* a finals de juny.

Origen i hàbitat: originària de l'Àsia Menor, va ser introduïda a l'àrea mediterrània fa uns 4.000 anys. És un arbre que pot viure en llocs amb poca aigua, però a la vegada és cultivat fàcilment en terrenys més humits.

Usos: constitueix uns dels cultius arboris més importants des de les primeres civilitzacions mediterrànies.

Ficus carica

Família: moràcies

Característiques

Localització al plànol

A la zona de jocs infantils.

Coordenades GPS

Latitud
41.456010 N

Longitud
02.253690 E

8

Plàtan

Castellà: plátano Anglès: london plane

Descripció: arbre caducifoli d'origen híbrid, de gran envergadura que pot arribar als 40 m d'alçada. Tronc recte, alt i amb l'escorça prima que es desprèn en plaques de forma irregular. La capçada és ampla i arrodonida. Les fulles són alternes, grans, dividides entre 3 i 5 lòbuls dentats, de base arrodonida o amb forma de cor que segueix amb un llarg pecíol. Flors agrupades en inflorescències esfèriques que pengen.

Origen i hàbitat: resultat de la hibridació entre *Platanus orientalis* i *Platanus occidentalis* que es va produir al segle XVIII a Espanya. La varietat oriental prové del sud-est d'Europa i de l'Àsia occidental, mentre que l'occidental prové de l'Amèrica del Nord. Necessita sòls profunds i certa humitat, però lluny d'aigües estancades. Suporta bé les atmosferes contaminades de les ciutats.

Usos: el plàtan és un bon arbre ornamental i s'ha cultivat en plantacions lineals de creixement ràpid. La fusta és bona per a ebenisteria.

Platanus x acerifolia

Família: platanàcies

Característiques

Localització al plànol

A prop de la gruta, a tocar de l'escola Lola Anglada.

Coordenades GPS

Latitud
41.456700 N

Longitud
02.254320 E

9

Bellaombra

Castellà: ombú Anglès: ombu tree

Descripció: espècie arborescent de ràpid creixement, semiperenne, de tronc gruixut i gran port, amb una àmplia capçada i grans arrels visibles. El tronc és molt humit, verd i sense notoris anells d'escorça, amb fusta esponjosa i tova. Creix ràpidament i és immune a molts insectes gràcies a la saba tòxica. Les fulles són el·líptiques, de fins a 20 cm, de color verd fosc brillant, alternes, amb un pecíol curt. Les flors són dioiques i apareixen en raïms terminals de color blanquinós. El fruit és una baia de color groguenc, marró clar en la maduresa, que conté llavors ovoides d'uns 3 mm de llarg i color negre brillant.

Origen i hàbitat: originària de la Pampa de l'Argentina i l'Uruguai, el tronc humit li permet sobreviure en llocs molt secs. A la natura acostuma a presentar-se aïllada.

Usos: la seva fusta té poques utilitats. A la Pampa serveix com a refugi contra el sol, aspecte que queda patent en el nom d'ombú, que en guaraní significa ombra. A casa nostra es considera ornamental i és molt utilitzada per fer bonsais.

Singularitat: singular a causa del port i de la mida, especialment de la soca, la qual ressalta perquè es troba ubicada en un talús.

Phytolacca dioica

Família: fitolacàcies

Característiques

Localització al plànol

A prop de la Torre Arnús.

Coordenades GPS

Latitud
41.456900 N

Longitud
02.254210 E

10

Latània

Castellà: palmera china de abanico
Anglès: chinese fan palm

Descripció: palmera monoica, amb tronc més o menys llis, una mica anellat prop de la corona, que pot arribar a 5-9 m d'alçada i uns 20-30 cm de diàmetre, eixamplant-se gradualment cap a la base. Les fulles són costapalmades, d'entre 1 i 1,5 m de longitud, amb les terminacions dels folíols penjants formant un angle recte característic. Els folíols tenen un nervi central prominent de color groguenc. El pecíol, d'1,5 m de longitud, és de secció triangular, amb dents espinoses, més marcades a la base. La inflorescència neix d'entre les fulles i fa 1,5 m de longitud, amb flors de color groc cremós i una pudor desagradable. El fruit és entre rodó i ovoide, d'uns 2,5 cm i de color verd blavós brillant.

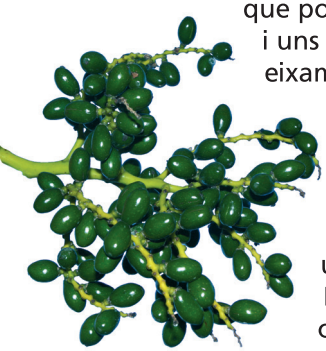

Origen i hàbitat: originària del Japó, de la Xina i de Taiwan. Encara que prefereix climes càlids i humits, en edat adulta pot resistir gelades de fins a -8 °C, així com certa sequera.

Usos: planta ornamental de creixement lent.

Livistona chinensis
Família: arecàcies

Característiques

Localització al plànol
A prop de la Torre Arnús.

Coordenades GPS
Latitud
41.456760 N
Longitud
02.253990 E

11

Llentiscle

Castellà: lentisco **Anglès: mastic tree**

Descripció: arbret perennifoli dioic, sovint arbustiu, que pot arribar fins a 4-5 m d'alçada. Escorça, vermellosa en les branques joves, posteriorment passa a gris. Les fulles són alternes, compostes entre 4-10 folíols, sense folíol terminal, amb el marge sencer i forma allargada i pecíol alat. Són de color verd i a l'hivern agafen tons vermellosos. Floreix a la primavera, amb flors petites, de color grogós o vermellós, agrupades en raïm. El fruit és una drupa que primer és verdosa, després vermellosa i al final és negrosa quan madura, d'uns 4-5 mm de diàmetre.

Origen i hàbitat: propi de la regió mediterrània, creix des del nivell del mar fins per sobre dels 1000 m en zones de matoll assolellades. Suporta bé la sequera i el fred. S'adapta a terrenys rocosos i rebrota després del foc o de la tala.

Usos: la fusta es fa servir en ebenisteria. La saba, anomenada *màstic*, és una resina aromàtica usada per elaborar vernissos i ciments dentaris, i antigament era emprada com a xiclet per enfortir les genives i perfumar l'alè.

Pistacia lentiscus

Família: anacardiàcies

Característiques

Localització al plànol

A prop de la Torre Arnús.

Coordenades GPS

Latitud
41.456700 N

Longitud
02.253860 E

12

Magnòlia

Castellà: magnolia **Anglès: southern magnolia**

Descripció: Arbre perennifoli de creixement lent, de fins a 27 m d'alçada i de forma piramidal, ramificat des de la base. Les fulles fan entre 12 i 24 cm de longitud, són persistents, coriàcies, de color verd lluent per l'anvers i de color castany pel revers. La vora és sencera i la forma lanceolada. Les flors, que apareixen a final de primavera o principi d'estiu, són grans, de color blanc i molt aromàtiques. Cada flor en particular és molt poc duradora, però gràcies a l'abundància de flors, l'arbre resta florit durant molt de temps. El fruit és cònic, amb forma de pinya i les llavors de color vermell intens.

Origen i hàbitat: és nativa del sud-est dels Estats Units. No suporta bé el fred. El nom és en honor al botànic francès Pierre Magnol (s. XVII-XVIII).

Usos: majoritàriament ornamental, la fusta es fa servir en ebenisteria. L'escorça té propietats medicinals.

Magnolia grandiflora

Família: magnoliàcies

Característiques

Localització al plànol

Entre la Torre Arnús i la Torre del Rellotge.

Coordenades GPS

Latitud
41.456740 N

Longitud
02.253700 E

13

Còcul

Castellà: cóculo **Anglès: laurel-leaf snailseed**

Descripció: arbust o arbre perennifoli, dioic, elegant i vigorós, de fins a 10 m, gairebé tan ample com alt i amb un brancatge abundant, obert i lleugerament penjant. L'escorça és llisa i de color gris, una mica brunenca. Les fulles són simples, alternes, lleugerament coriàcies, disposades en dues línies regulars damunt de les branquetes, d'un verd brillant intens i el·líptiques. Tres nervis les travessen de dalt a baix. De marge llis, poden fer fins a 15 cm de longitud i 5 d'amplada. Les flors són de color groc verdós, petites i apareixen a finals de la primavera. El fruit és arrodonit, negre i d'uns 6 mm de diàmetre. Les arrels són verinoses.

Origen i hàbitat: originari de l'Índia, de l'Himàlaia, de Malàisia, del Japó i de la Xina. És una espècie pròpia de zones temperades, que viu bé en llocs ombrívols i humits amb sòls frescos. De creixement lent, pot viure molts anys.

Usos: planta ornamental característica dels jardins romàntics, on es plantava de manera aïllada o formant petits grups. També és present en la literatura i la pintura. El nom deriva del grec kokkos, i fa referència al seu fruit.

Cocculus laurifolius

Família: menispermàcies

Característiques

Localització al plànol

Davant de la Torre del Rellotge.

A l'illa del llac trobem l'anomenat Còcul Gros, un exemplar singular d'aquesta espècie catalogat com a arbre d'interès local.

Coordenades GPS

Latitud
41.456730 N

Longitud
02.253440 E

14

Xiprer

Castellà: ciprés Anglès: italian cypress

Descripció: arbre perennifoli alt i dret amb forma de columna amb branques acostades al tronc i de capçada fusiforme que pot assolir 30 m d'alçada. Fulles esquamiformes, oposades, molt petites i atapeïdes entre elles, de color verd fosc. La floració és monoica amb flors masculines i femenines en el mateix arbre. Els fruits en forma de gàlbuls més o menys arrodonits fan uns 40 mm, són de color marró fosc i molt madurs.

Origen i hàbitat: originari de l'orient de la zona mediterrània des de Líbia fins a l'Iran, actualment creix a tota la Mediterrània en llocs on no hi hagi glaçades fortes.

Usos: majoritàriament ornamental, el xiprer ha tingut una àmplia funció simbòlica. Representa la unió entre el cel i la terra, la qual cosa ha portat a anomenar-lo "l'arbre de la vida". La fusta aromàtica és molt preuada per la seva duresa i resistència. També ha estat plantat en algunes zones com a paravent. Es fa servir en medicina natural i per a la indústria farmacèutica i cosmètica.

Cupressus sempervirens

Família: cupressàcies

Característiques

Localització al plànol

Al passeig dels xiprers, a prop de la Torre de l'Aigua.

Coordenades GPS

Latitud
41.456940 N

Longitud
02.253140 E

15

Eucaliptus

Castellà: eucaliptus **Anglès: blue gum**

Descripció: arbre de fulla perenne, de creixement ràpid que pot assolir més de 40 m d'alçada. Les fulles varien segons l'edat de les branques. Les fulles de les branques joves són ovalades, oposades, sense pecíol, de color gris blavós. Les fulles de les branques adultes són alternes, peciolades, asimètriques, falciformes o ovalades, de color verd blavós. L'escorça es desprèn a tires i deixa el tronc llis i de colors clars. Les flors són grans, sense sèpals i hermafrodites, solitàries, sobre un peduncle curt. Els fruits són càpsules llenyoses, incrustades en el calze, campaniformes, de color glauc i cobertes d'una pols blanquinosa, les quals contenen nombroses llavors. Les fulles, les flors i els fruits desprenen una olor característica gràcies a l'oli essencial.

Origen i hàbitat: originari d'Austràlia i de Tasmània, no resisteix el fred intens. Ha estat plantat a molts indrets del planeta i ha generat importants problemes ecològics.

Usos: molt utilitzat per a les indústries paperera i química. S'utilitza per combatre les infeccions respiratòries i com a planta mel·lífera.

Eucaliptus globulus

Família: mirtàcies

Característiques

Localització al plànol

A la zona del llac romàntic.

Coordenades GPS

Latitud
41.457590 N

Longitud
02.252480 E

16

Pitòspor

Castellà: pitosporo o azahar de China
Anglès: japanese pittosporum

Descripció: arbret vigorós que desprèn una forta olor i que pot assolir 4 o 5 m d'alçada. Les fulles són persistents, senceres, amb un nervi ben marcat a l'anvers, espatulades i amb l'àpex arrodonit i escotat, agrupades als extrems de les branques, de color verd fosc a l'anvers i més pàl·lides al revers, amb el pecíol molt curt. Les flors desprenen una agradable aroma, són petites, de color blanc cremós i apareixen a la primavera. Els fruits, arrodonits i acabats en punta, són inicialment verds i en madurar es tornen grocs.

Origen i hàbitat: el pitòspor és originari del Japó i de la Xina, tot i que actualment el podem trobar a gairebé tot el món. Necessita llocs assolellats. És poc resistent a les gelades, però suporta bé la sequera i la brisa marina.

Usos: es fa servir com a planta ornamental. És molt apreciat per l'olor fresca i pura que el caracteritza.

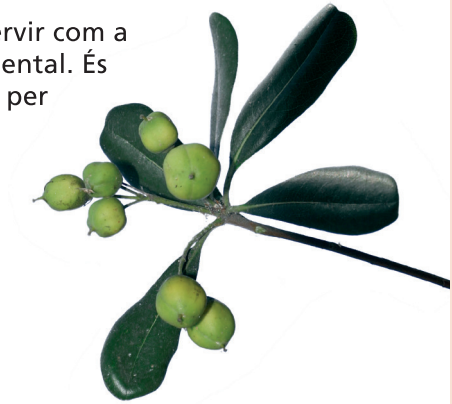

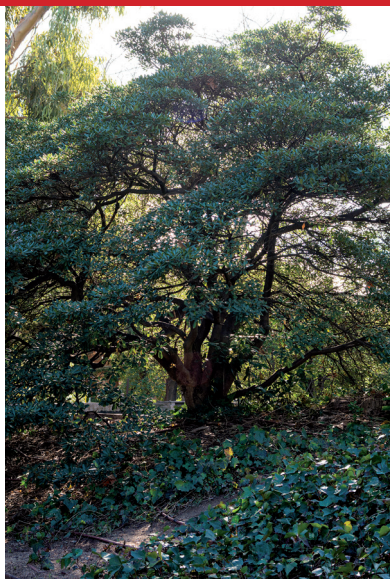

Pittosporum tobira
Família: pitosporàcies

Característiques

Localització al plànol

A la zona del llac romàntic.

Coordenades GPS

Latitud
41.457680 N

Longitud
02.252380 E

17

Casuarina

Castellà: pino australiano Anglès: beefwood

Descripció: arbre perenne, dioic, de forma columnar de 20 a 35 m d'alçada, amb tronc dret. L'escorça és densa i escamosa, rugosa i de color marró. Malgrat la semblança, les seves fulles no són aciculars, sinó que en realitat el que semblen fulles són branquillons que fan una funció fotosintetitzadora. Les veritables fulles són diminutes escates en els nusos d'aquestes branquetes, en concret trobem de 8 a 10 escates. Les flors masculines i les femenines apareixen en arbres separats. Les masculines són de color cafè vermellós, broten en espigues a les puntes dels brots joves i es disposen en verticils. Les femenines, de color vermell, són petites i ovalades. Les pinyes llenyoses són còniques, i contenen nombrosos fruits amb una única llavor. Els fruits, de 3 a 4 mm de llargada, són de color gris pàl·lid.

Origen i hàbitat: originària d'Austràlia, viu en llocs assolellats prop de rierols i zones d'aiguamolls.

Usos: s'utilitza com a estabilitzadora del sòl i per fer pantalles en zones ventoses. L'escorça és rica en tanins i té propietats astringents.

Casuarina cunninghamiana

Família: casuarinàcies

Característiques

Localització al plànol

Darrere de les estàtues d'Hèrcules i Venus.

Coordenades GPS

Latitud
41.456550 N

Longitud
02.252800 E

18

Lledoner

Castellà: almez **Anglès: nettle tree**

Descripció: pot assolir fins a 20 m. Presenta una capçada densa i arrodonida i el tronc és dret i amb l'escorça llisa. Les fulles presenten asimetria, són oblongolanceolades i amb el limbe dentat, tomentós i aspre. Pot arribar a ser molt longeu. Floreix a la primavera. Les flors són petites i de color verd i poc vistoses. Fructifica a la tardor. El fruit, el lledó, és comestible, arrodonit, de la mida d'un pèsol, de color negre quan és madur.

Origen i hàbitat: és un arbre de procedència oriental i introduït al nostre país. És comú als marges dels camins, però no forma mai boscos.

Usos: es fa servir com a arbre ornamental. La fusta té una gran flexibilitat, raó per la qual se'n feien forques i altres estris. El fruit servia per fer oli i begudes alcohòliques i curatives (astringent). S'ha fet servir per tractar els trastorns de la menstruació.

Singularitat: es considera singular a causa del port.

Celtis australis

Família: ulmàcies

Característiques

Localització al plànol

A prop de les estàtues d'Hèrcules i Venus.

Coordenades GPS

Latitud
41.456420 N

Longitud
02.252990 E

19

Roure martinenc

Castellà: roble **Anglès: downy oak**

Descripció: pot arribar a 25 m d'alçada. Té la capçada en forma de cúpula densa. El tronc és sinuós. L'escorça vella és de color marró grisenc i està formada per escames rugoses. Les fulles estan en disposició esparsa i són simples i caduques. L'anvers de les fulles adultes és verd lluent. Les fulles en formació presenten pilositat a les dues cares. La floració es produeix d'abril a maig. El fruit (aglà) té forma ovoide, és amargant i està recobert a la base per un caputxó (cúpula). Madura d'octubre a novembre.

Origen i hàbitat: originari de l'Àsia Menor i de la meitat sud d'Europa. A la península Ibèrica creix a les zones poc àrides del nord-est.

Usos: la fusta és molt dura i resistent a l'aigua. Té aplicacions en fusteria, construcció i fabricació d'embarcacions. Les aglans són bones per al bestiar i l'escorça conté tanins útils per adobar pells.

Quercus pubescens
Família: fagàcies

Característiques

Localització al plànol

Al costat de l'escola Artur Martorell.

Coordenades GPS

Latitud
41.456380 N

Longitud
02.252260 E

20

Alzina

Casellà: encina **Anglès: holm tree**

Descripció: arbre perennifoli, pot arribar a 27 m d'alçada, amb l'escorça dura, gruixuda, grisosa, amb escletxes poc profundes de color bru negrós. Fulles simples, alternes, oblongolanceolades, arrodonides a la base. Tenen un marge serrat o dentat espinós quan són joves i passen posteriorment a ser senceres o dentades. L'anvers és verd fosc i el revers és verd clar grisós. Floreix d'abril a maig. El fruit (aglà) té forma ovoide i està recobert a la base per un caputxó dur i escamós (cúpula). De jove és verd i es torna marró quan madura (octubre-novembre).

Origen i hàbitat: propi de la regió mediterrània, forma boscos, que s'anomenen *alzinars*. Poc exigent pel que fa a l'aigua, no tolera les glaçades intenses.

Usos: es fa servir com a arbre ornamental. La fusta és molt dura i s'utilitza en torneria, fusteria i construcció. Serveix de llenya i per fer carbó. Les aglans són un aliment molt bo per al bestiar.

Quercus ilex

Família: fagàcies

Característiques

Localització al plànol

Al costat de l'escola Artur Martorell.

Coordenades GPS

Latitud
41.456710 N

Longitud
02.252120 E

21

Nolina

El Canelobre

Castellà: nolina **Anglès: ponytail palm**

Descripció: planta arborescent poc ramificada, de creixement lent, força resistent al fred i a la sequera, d'entre 4 i 6 m d'alçada, amb el tronc profundament clivellat i molt engruixit per la base. Els braços, moltes vegades recoberts de fulles seques, recorden una cua de cavall. Les fulles, llargues i estretes (d'uns 90 x 2 cm), amb els marges llisos i de color verd blavós, s'agrupen en rosetes terminals i són més rectes que les d'altres nolines. Les flors, agrupades en grans inflorescències terminals, són unisexuals, simètriques, petites i de color blanc verdós. Els fruits són capsulars i alats.

Origen i hàbitat: zones àrides de Mèxic, d'Amèrica central i del sud dels Estats Units.

Usos: les diferents varietats de nolines són molt valorades com a plantes ornamentals. Utilitzades a l'exterior, donen un aire exòtic als jardins. Dins les cases són plantes agraïdes, que creixen a poc a poc i tenen poques exigències.

Singularitat: exemplar centenari, es tracta d'una espècie exòtica molt poc freqüent (en tota l'àrea mediterrània n'hi ha raríssims exemplars d'aquestes dimensions i edat). És una de les singularitats botàniques més notables de la Xarxa de Parcs Metropolitans.

Nolina stricta

Família: agavàcies

Característiques

Localització al plànol

Davant de l'escola Artur Martorell.

Coordenades GPS

Latitud

41.455910 N

Longitud

02.252170 E

22

Margalló

El Drac

Castellà: palmito **Anglès: mediterranean fan palm**

Descripció: palmera de troncs curts i gruixuts, que a la natura pot arribar a 4 m d'alçada, coberts de fibres blanques o grises corresponents a les restes de les fulles d'anys anteriors. Fulles verdes o verdes grisoses en forma de ventalls subjectes per un pecíol tan llarg com el limbe i de marge espinós dentat. Floreix entre el març i el maig. Rebrota després d'un foc. Els seus dàtils són grocs i esdevenen bruns quan maduren.

Origen i hàbitat: és originària del Mediterrani occidental. Viu en llocs oberts i secs, als roquissars i vessants de muntanya, sempre a prop del litoral. Es tracta de l'única palmera autòctona europea. No s'ha de confondre amb la palmera excelsa.

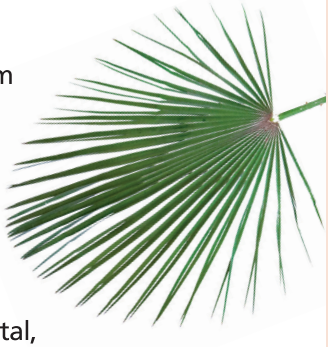

Usos: molt preuada com a espècie ornamental. Les fulles han estat emprades per fer graneres i capells, raspalls i cordes.

Singularitat: exemplar centenari, molt ornamental, de dimensions excepcionals, amb 13 braços de diferents alçades que prenen la forma d'un gran vas o, potser, d'un drac de 13 caps.

Chamaerops humilis

Família: arecàcies

Característiques

Localització al plànol

Davant de les Cases Bessones.

Coordenades GPS

Latitud
41.455880 N

Longitud
02.252760 E

23

Palmera de Canàries

Castellà: palmera canaria
Anglès: canary island palm

Phoenix canariensis
Família: arecàcies

Característiques

Localització al plànol

Entre les Cases Bessones.

Coordenades GPS

Latitud
41.455840 N

Longitud
02.252470 E

Descripció: destaca per la seva bellesa i elegància. Es diferencia de la datilera per la capçada més densa, d'un verd intens i el tronc més curt i gruixut, de color marró fosc. La capçada està formada per palmes (fulles) amples i llargues agrupades a l'extrem del tronc. Els pecíols són espinosos. Hi ha exemplars masculins i femenins. Les flors femenines es convertiran en fruits (dàtils), petits i agrupats en raïms de color taronja. Els fruits no són comestibles.

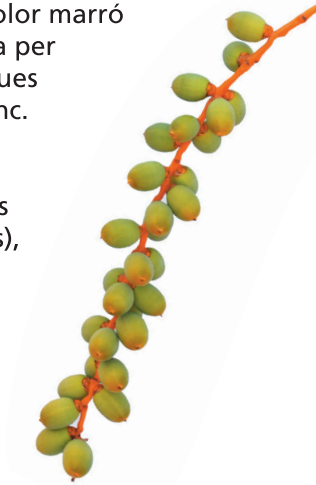

Origen i hàbitat: és originària de les illes Canàries. Prefereix les zones costeres càlides. És una de les palmeres més resistents al fred.

Usos: molt preuada com a espècie ornamental, es troba en molts parcs i jardins antics, així com en passeigs marítims.

24

Bútia

Castellà: butiá **Anglès: jelly palm**

Descripció: palmera monoica de tronc cobert per les bases de les fulles velles, que són allargades i estan disposades de manera ordenada al voltant de tot el tronc. De creixement lent, pot arribar a 5 o 6 m d'alçada i un gruix de 45 cm. Té fulles pinnades de 2-3 m de longitud, molt arquejades, amb folíols rígids però flexibles, inserits en el raquis en un mateix pla però formant una ve baixa. Presenta palmes de color verd blavós amb el pecíol amb espines als marges i fibres a la base. La inflorescència, de 50-70 cm de longitud, neix de les fulles inferiors i fa unes flors de groguenques a vermelloses en grups de tres. Els fruits són amb polpa, esfèrics o oblongs, d'uns 2-2,5 cm de diàmetre i de color groc vermellós.

Origen i hàbitat: espècie nativa de l'Argentina, del Brasil i de l'Uruguai.

Usos: molt preuada com a espècie ornamental.

Butia capitata

Família: arecàcies

Característiques

Localització al plànol

Entre les Cases Bessones.

Coordenades GPS

Latitud
41.455740 N

Longitud
02.252350 E

25

Teix

Castellà: tejo **Anglès: yew**

Descripció: arbre o arbret perenne. El tronc és gros, amb escorça marró grisenca que es desprèn a tires. Les branques són esteses, quasi horitzontals. Les fulles, allargades i estretes, en forma lineal i de color verd fosc, es disposen en dues fileres oposades. Hi ha arbres mascles i arbres femelles. Els últims produeixen uns pseudofruits amb coberta carnosa i tova anomenats arils, vermells o carbasses, que envolten la llavor de color verd. Tota la planta és molt verinosa excepte l'aril.

Origen i hàbitat: present a quasi tot Europa, a l'oest d'Àsia i al nord d'Àfrica, creix en terrenys calcaris, fondalades i zones properes a rius i fonts.

Usos: cultivat com a arbre ornamental, s'ha plantat a l'entrada de cementiris. És molt valorat en ebenisteria. De l'escorça dels teixos s'extreu el taxol, el qual se sintetitza artificialment com a anticancerigen.

Taxus baccata

Família: taxàcies

Característiques

Localització al plànol

Al jardí romàntic de Can Solei.

Coordenades GPS

Latitud
41.455470 N

Longitud
02.252560 E

Glossari

Ament: inflorescència penjant que consisteix en una espiga amb les flors molt juntes i sense bràctees que les envoltin.

Àpex: extrem superior o punta de la planta o d'un òrgan vegetal.

Arbre singular: arbre concret que destaca per les dimensions, la història, la raresa botànica o la qualitat estètica.

Arbre d'interès local: figura de protecció d'àmbit municipal per a la protecció dels arbres singulars.

Bràctea: fulla modificada i especialitzada pròxima a la flor (o una tija floral) i que és diferent de les fulles normals. La seva funció no és la fotosíntesi, sinó protegir les flors o inflorescències.

Braquiblast: branqueta de creixença limitada, especialment d'entrenusos molt curts i de fulles, que sovint formen una roseta.

Coriàcia: de tacte dur, com el cuir.

Drupa: fruit carnós.

Estoma: obertura microscòpica de les fulles per facilitar l'intercanvi de gasos entre la planta i l'exterior.

Floració dioica: tipus de floració on les flors femelles i les flors mascles es troben en peus femenins i masculins independents.

Floració monoica: floració on ambdós sexes es presenten en una mateixa planta.

Folíol: cadascuna de les divisions d'una fulla composta.

Fulla esquamiforme: fulla que té la forma d'esquama.

Fulla simple: fulla que té un sol limbe, i si aquest està partit, les divisions no són tan profundes com per arribar al nervi principal.

Fulles alternes: són aquelles que surten cadascuna d'un nus i cada vegada a un costat oposat de la tija.

Fulles compostes: fulles que presenten un limbe ramificat i dividit en "fulletes" d'ordre inferior, anomenades folíols.

Fulles pinnades: fulles que tenen folíols més o menys nombrosos als costats d'un raquis central de forma similar a les barbes d'una ploma.

Gàlbul: fruit fals, esfèric, carnós i indehiscent, amb aspecte de baia.

Nervadura dicotòmica: sense feixos vasculars principals, amb un reticle de nervis que es divideixen binàriament a intervals regulars.

Peduncle: branca de creixement limitat que sosté una inflorescència o un fruit després de la fecundació.

Pubescent: fulla que presenta una superfície coberta de pèls.

Toment: conjunt de pèls molt junts que formen com una borra.

Verticil: conjunt de fulles o altres òrgans que neixen al mateix nivell en una tija o eix.

Edició i coordinació

AMB Parcs

Amb la col·laboració de

Ajuntament de Badalona